

Sreda, 30. novembar 2005. godine

Izricanje presude

Optuženi su pristupili Sudu

Otvorena sednica

Početak 15.03 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite sedite.

SUDIJA PARKER: Ovo Pretresno veće danas zaseda kako bi izreklo presudu u suđenju protiv trojice optuženih: Fatmira Limaja, Haradina Balae i Isaka Musliua. U svrhu ove sednice Pretresno veće će sažeti svoje zaključke, pri čemu želi da naglasi da je ovde reč samo o sažetku i da se jedini merodavni prikaz zaključaka Pretresnog veća i obrazloženja tih zaključaka nalazi u pisanoj presudi čije će se kopije stranama u postupku staviti na raspolaganje po završetku ove sednice. Trojica optuženih: Fatmir Limaj, Haradin Bala i Isak Musliu, optuženi su za krivična dela za koja se navodi da su ih na području srednjeg Kosova/Kosovë počinili oni i drugi pripadnici Oslobođilačke vojske Kosova (OVK) u periodu od maja do približno 26. jula 1998. protiv srpskih civila i civila kosovskih Albanaca za koje se smatralo da su srpski saradnici. U Optužnici se navodi da su snage OVK otele najmanje trideset pet civila, držale ih pritvorene u zarobljeničkom logoru u selu Lapušnik/Llapushnik duži vremenski period u nehumanim uslovima i redovno ih podvrgavale napadima, premlaćivanjima i mučenju. Tvrdi se da je tokom boravka u zatočeništvu ubijeno četrnaest poimence navedenih zarobljenika. Drugih deset navodno je pogubljeno na obližnjoj planini Beriša/Berishë 26. jula 1998. ili oko tog datuma kada su snage OVK bile prisiljene da napuste selo Lapušnik/Llapushnik i zarobljenički logor usled napada napredujućih Srpskih snaga. Sva trojica optuženih terete se u osam tačaka Optužnice za: zatvaranje, okrutno postupanje, nehumana dela i ubistvo, ana osnovu navoda o njihovom učestvovanju u krivičnim delima u zarobljeničkom logoru. Fatmir Limaj i Haradin Bala terete se i u dve daljnje tačke za ubistvo na osnovu njihove navodne uloge u pogubljenju zatočenika na planini Beriša/Berishë. U tačkama 1, 3, 5, 7 i 9 Optužnice tereti se za zločin protiv čovečnosti na osnovu člana 5 Statuta. Da bi Međunarodni sud imao nadležnost za zločine protiv čovečnosti, Tužilaštvo prvo mora da dokaže da je navodno kažnjivo ponašanje optuženog bilo deo rasprostranjenog i sistematskog napada usmerenog na civilno stanovništvo. Pred Pretresnim većem su izvedeni dokazi o individualnim otmicama, zatvaranju i zlostavljanju, koje su vojnici OVK vršili kako nad srpskim civilima, tako i nad civilima kosovskim Albancima u periodu od maja do jula meseca 1998. Međutim, nije dokazano da su ta dela bila takvih razmera ili takve prirode da bi predstavljala rasprostranjeni ili sistematski napad na civilno stanovništvo. Stoga nužno sledi da tačke 1, 3, 5, 7 i 9 treba da se odbace u odnosu na svu trojicu optuženih. U pisanoj verziji presude opširnije se iznose razlozi Pretresnog veća za taj zaključak. U ovom sažetku Pretresno veće se više neće baviti ovim tačkama. U tačkama: 2, 4, 6, 8 i 10 Optužnice tereti se za ratne zločine na osnovu člana 3 Statuta. Da bi se počinio optužili za to krivično delo, njihove radnje moraju biti počinjene tokom oružanog sukoba. Pred Pretresnim većem su u vezi sa tim pitanjem izvedeni opširni dokazi, uključujući i dokaze svedoka veštaka, i Pretresno veće se uverilo da je pre kraja maja 1998. Na Kosovu/Kosovë je vladalo stanje oružanog sukoba između Srpskih snaga i OVK. U tački 2 tereti se za krivično delo okrutnog postupanja na temelju radnji protivpravnog zarobljavanja, protivpravnog pritvaranja i ispitivanja srpskih civila i civila kosovskih Albanaca. Pretresno veće je došlo do zaključka da, barem u konkretnim okolnostima ovog predmeta, nije

pokazano da sama dela zarobljavanja, pritvaranja i ispitivanja, za sebe i po sebi, predstavljaju teški napad na ljudsko dostojanstvo u okviru prihvaćenog značenja termina okrutno postupanje iz člana 3 Statuta. Stoga tačka 2 tako ne mora da se odbaci u odnosu na svu trojicu optuženih. Međutim, postoji još jedna optužba za okrutno postupanje – tačka 6 – koja se temelji na znatno širem opsegu ponašanja od onog opisanog u tački 2. Ta se tačka zadržava i Pretresno veće će kasnije izneti svoje zaključke u vezi s tačkom 6. U Optužnici se tako ne tvrdi da su, uz direktno lično učešće, trojica optuženih krivično odgovorni za dela za koja se terete i na osnovu svog učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu. Veće je zaključilo da Tužilaštvo nije dokazalo da je postojao udruženi zločinački poduhvat u koji bi bio upleten bilo koji od trojice optuženih. Centralna tvrdnja na kojoj se zasniva teza Tužilaštva jeste da je OVK uspostavila zarobljenički logor na poljoprivrednom dobru u selu Lapušnik/Llapushnik na području srednjeg Kosova/Kosovë, gde je u periodu od maja do kraja jula 1998. držala uglavnom zarobljene civile, kosovske Albance i Srbe po nacionalnosti. Sva trojica optuženih negiraju da je takav zarobljenički logor postojao. Pred Pretresnim većem je izvedeno mnoštvo dokaza u vezi s ovim pitanjem, i to naročito od strane lica koja tvrde da su tamo bila zatočena, kao i od bivših pripadnika OVK. Nakon što je pažljivo razmotrilo sve te dokaze, Pretresno veće se u potpunosti uverilo da OVK jeste imala zarobljenički logor na poljoprivrednom dobru u Lapušniku/Llapushnik, kao što tvrdi Tužilaštvo, i da su u junu i julu 1998. u tom zarobljeničkom logoru držani mnogi zarobljenici civili kako albanske, tako i srpske nacionalnosti. Iz dokaza sledi da je OVK 25. ili 26. jula 1998. bila prisiljena da napusti zarobljenički logor, pošto su u to vreme Srpske oružane snage napredovale prema Lapušniku/Llapushnik, koji su zauzele 26. jula. Ovi dokazi se detaljno razmatraju u pisanoj verziji presude. Najteža optužba u vezi s postupanjem u zarobljeničkom logoru sadržana je u tački 8, u kojoj se tvrdi da je u logoru ubijeno 14 identifikovanih zarobljenika civila. Za većinu od tih 14 zarobljenika njihove porodice više nisu čule. S obzirom na prirodu optužbi, bilo je nužno da Tužilaštvo dokaže kako je svaki od tih zarobljenika bio ubijen u logoru ili od strane vojnika OVK povezanih sa logorom. Nisu izvedeni direktni dokazi o tome šta se dogodilo sa većinom tih zarobljenika. U takvim okolnostima, iz razloga iznesenih u pisanoj verziji presude, Tužilaštvo je na osnovu raspoloživih dokaza uspešno da dokaže samo to da su u logoru ubijena trojica zarobljenika. U tački 6 Optužnice se tvrdi da su svi zarobljenici držani u zarobljeničkom logoru bili podvrgnuti okrutnom postupanju. Navodi se da je bilo zatočeno preko 30 zarobljenika. Identitet nekih od njih nije poznat. Utvrđen je identitet njih oko 27. Za gotovo sve njih dokazano je da su bili zatočeni ili u jednom vrlo malom podrumskom skladištu ili u jednoj drugoj vrlo maloj prostoriji koja se inače koristila kao štala. Iz dokaza sledi da su uslovi u svakoj od tih prostorija bili krajnje nehumani. Većinu vremena prostorije su bile izrazito pretrpane. Nije postojala mogućnost za pranje kao ni toalet, iako je nakon početnog perioda donesena jedna kanta da se koristi kao WC u skladištu. Ta kanta se nije redovno praznila tako da bi se katkada prelila. Zarobljenici su spavali na betonskom podu ili na malo slame. Obroci su bili neredovni, a ponekad danima nije bilo hrane. Hrana se jela u tim prostorijama. U obe prostorije bilo je vrlo malo svetla i vazduha. Atmosfera je bila vrlo teška zbog vrućine i smrada. U retkim prilikama zarobljenici u skladišnoj prostoriji dobijali su nakratko tokom noći malo svežeg vazduha. Mnogima od zarobljenika bile su vezane ruke ili noge, ili oboje. Neki su bili zavezani za druge zarobljenike. U štali je većina zarobljenika bila lancima vezana za zid, tako da se nisu mogli maknuti sa svog mesta u prostoriji. Bili su prisiljeni da vrše nuždu u svoju odeću. Mnogi zarobljenici bili su teško povređeni, slomljenih udova, kostiju ili su imali unutarnje povrede. Drugi su imali rane iz vatrenog oružja. Nije im pružena nikakva medicinska pomoć, iako je u selu postojao lekar i ambulanta, koju je koristilo ljudstvo OVK. Zaključak je Pretresnog veća Veća da zatočenje zarobljenika u takvim uslovima predstavlja

krivično delo okrutnog postupanja. Nekoliko zarobljenika držano je na drugim mestima na poljoprivrednom dobru. Iz dokaza ne sledi da su uslovi na tim drugim mestima bili takvi da bi predstavljali okrutno postupanje. Osim toga, postoji i velik broj dokaza koji detaljno opisuju pojedinačna dela teškog fizičkog nasilja koja su razni pripadnici OVK počinili nad pojedinim zarobljenicima. Iz dokaza sledi da se redovno dešavalo da zarobljeniku budu zavezane oči i ruke i da ga noću iz prostorije izvedu vojnici OVK koji su često kukuljačom skrivali lice. Zarobljenici su potom teško prelaćivani ili podvrgavani drugim oblicima najtežeg nasilja i kasnije vraćani u prostorije gdje su bili zatočeni, katkada u besvesnom stanju ili u teškim bolovima. Pretresno veće se ovim dokazima detaljnije bavi u pisanoj verziji presude. Na osnovu pomenutih dokaza Pretresno veće je utvrdilo da je bilo 12 ovakvih incidenata u kojima su identifikovani zarobljenici bili žrtve. U vezi sa svakim od tih 12 incidenata Tužilaštvo je takođe dokazalo krivično delo okrutnog postupanja. Pretresno veće se takođe uverilo da su petorica zarobljenika bili podvrgnuti teškim duševnim patnjama, prouzrokovanim time što su bili očevici prelaćivanja drugih zarobljenika ili time što im se uperenim oružjem pretilo smrću ili su pak bili prisiljeni da pokopaju ozledama prekrivene i izobličene leševe drugih zarobljenika. I za ovakvo ponašanje pripadnika OVK takođe je dokazano da predstavlja krivično delo okrutnog postupanja. U tački 4 Optužnice tereti se za krivično delo mučenja. Da bi dokazalo krivično delo mučenja, element koji Tužilaštvo mora da uspostavi jeste da je počinitelj žrtvu zlostavljao sa nekim konkretnim ciljem, u ovom slučaju sa ciljem dobijanja priznanja ili informacije ili da bi žrtvu kaznio. Iz dokaza sledi da su bila četiri incidenta sa identifikovanim žrtvama, u kojima je dokazano krivično delo mučenja. Fatmir Limaj i Haradin Bala terete se u tački 10 i za navodno učestvovanje u pogubljenju zatočenika iz zarobljeničkog logora na planini Beriša/Berishë. Dana 25. ili 26. jula preostali zatvorenici iz zarobljeničkog logora, njih više od 20, sprovedeni su do planine Beriša/Berishë pod oružanom pratnjom OVK. Na planini je otprilike polovina zarobljenika puštena i dozvoljeno im je da odu. Drugi su ostali pod stražom OVK. Ostaci devet tela kasnije su ekshumirani iz grobnica lociranih na tom delu planine Beriša/Berishë. Analizom DNK potvrđen je identitet osam od tih devet tela. Identitet devete žrtve ustanovljen je na osnovu identifikacije odeće koju su izvršili članovi porodice. Dokazano je da je OVK svih devet žrtava držala kao zarobljenike u zarobljeničkom logoru i da su oni bili u grupi koja je ostala pod stražom OVK na planini Beriša/Berishë tog 25. ili 26. jula 1998. nakon što je otprilike polovina zarobljenika puštena na slobodu. Iz forenzičkog ispitivanja sledi da je šest od devet žrtava preminulo usled rana od metaka ispaljenih iz *kalašnjikova*, a to je bio tip oružja koje su koristili stražari OVK. Forenzičkim ispitivanjem nije uspelo da se utvrdi tačan uzrok smrti za tri preostala tela. Međutim, na ta tri tela otkriveni su prelomi kostiju prouzrokovani otprilike u vreme smrti. U neka tela pucano je više puta. Pretresno veće se uverilo na osnovu ovih uverljivih dokaza da su stražari OVK toga dana na planini Beriša/Berishë pogubili devet zarobljenika iz zarobljeničkog logora u Lapušniku/Llapushnik. U pisanoj verziji presude navode se detalji u vezi sa dokazima, kao i identitet žrtava. Stoga je tužilaštvo dokazalo da je devet identifikovanih zatočenika iz zarobljeničkog logora Lapušnik/Llapushnik ubijeno na planini Beriša/Berishë, kao što se tvrdi u tački 10 Optužnice. Na osnovu svega do sada rečenog očigledno je da je Tužilaštvo dokazalo da je OVK držala civile u zarobljeničkom logoru na poljoprivrednom dobru u Lapušniku/Llapushnik u junu i julu 1998. godine i da su vojnici OVK u logoru ubili trojicu od tih zarobljenika. Većina zarobljenika bila je podvrgnuta okrutnom postupanju, a četvorica su mučeni dok su bili u zarobljeništvu OVK. Nadalje, Tužilaštvo je dokazalo da su stražari OVK na obližnjoj planini Beriša/Berishë ubili devet zarobljenika iz logora onog dana kada je OVK bila prisiljena da napusti zarobljenički logor. Preostaje još jedno ključno pitanje, a to je da li je dokazano da su trojica optuženih: Fatmir Limaj, Haradin Bala i Isak Musliu, ili neki od njih, krivično odgovorni

za neko od krivičnih dela za koje je Tužilaštvo predočilo dokaze. U tom smislu, osim direktnog ličnog učešća, u Optužnici se takođe navodi da su dvojica optuženih, Fatmir Limaj i Isak Musliu, odgovorni za krivična dela za koja se terete zbog propusta da spreče ili kazne zločinačko ponašanje svojih potčinjenih u OVK. Premda je jasno da su ova dvojica optuženih, u vreme nakon relevantnog perioda za Optužnicu, bili na komandnom položaju u OVK, te da je Fatmir Limaj kasnije postao član Glavnog štaba, pitanje koje se ovde postavlja jeste da li su oni, u periodu od maja do jula 1998. godine, bili na komandnom položaju u odnosu na zarobljenički logor Lapušnik/Llapushnik. Iz razloga navedenih u presudi, Pretresno veće je zaključilo da Tužilaštvo nije dokazalo da je ijedan od dvojice optuženih bio na komandnom položaju ili imao efektivnu kontrolu nad vojnicima OVK koji su imali veze sa zarobljeničkim logorom Lapušnik/Llapushnik. Stoga u ovom predmetu krivična odgovornost trojice optuženih svodi se u suštini, premda ne isključivo, na pitanje identifikacije. Pretresno veće je tom pitanju posvetilo veliku pažnju. Nekolicina svedoka je izjavila da je u različitim vremenskim razdobljima videla Fatmira Limaja u zarobljeničkom logoru Lapušnik/Llapushnik, a jedan svedok je izjavio da ga je video na planini Beriša/Berishë kako razgovara sa jednim od stražara OVK izvesno vreme pre pogubljenja devetorice zatvorenika. Predočeni su i dokazi da Fatmir Limaj nije bio u zarobljeničkom logoru, niti na planini Beriša/Berishë na dan pogubljenja. Premda se Pretresno veće nije uverilo u istinitost reči jednog od svedoka koji je tvrdio da je prepoznao Fatmira Limaja, te je pažljivo moralo da razmotri pouzdanost drugih, iz procene svih dokaza s tim u vezi sledi da postoji velika verovatnoća da je Fatmir Limaj bio pripadnik OVK koji je nekim zarobljenicima u logoru bio poznat kao komandant Çeliku. Međutim, iz razloga detaljno iznesenih u presudi, nakon konačne analize svih dokaza, Pretresno veće je zaključilo da Tužilaštvo nije dokazalo van razumne sumnje da je optuženi Fatmir Limaj imao bilo kakvu ulogu u zarobljeničkom logoru ni u pogubljenjima na planini Beriša/Berishë, niti da snosi krivičnu odgovornost za bilo koje od tih krivičnih dela za koja se on tereti.

Kada je reč o optuženom Haradinu Balai, dokazi relevantni za njegovu identifikaciju su opsežniji i raznolikiji. Više svedoka je izjavilo da su ga prepoznali kao stražara OVK, poznatog po imenu Shala, koji je u zarobljeničkom logoru delovao u junu i julu 1998. godine. U tom svojstvu Shala je imao relativno česte kontakte sa zarobljenicima. On je obično imao ključeve i često je donosio hranu i vodu zarobljenicima. Više svedoka je takođe izjavilo da su identifikovali optuženog Haradina Balau kao jednog od dvojice, ili moguće trojice, naoružanih stražara OVK koji su sproveli preostale zarobljenike iz zarobljeničkog logora do obližnje planine Beriša/Berishë kada je OVK morala da napusti zarobljenički logor 25. ili 26. jula 1998. godine. Pretresno veće ne može reći svih ovih svedoka da prihvati kao istinite. Kad su u pitanju drugi svedoci, Pretresno veće je pažljivo moralo da razmotri pouzdanost svake pojedinačne identifikacije optuženog Haradina Bale kao stražara koga su znali po imenu Shala u zarobljeničkom logoru i poslednjeg dana na planini Beriša/Berishë. S tim u vezi postoje mnogi relevantni faktori koje je Pretresno veće navelo u presudi. Pretresno veće je takođe moralo da razmotri druge relevantne dokaze, naročito one po kojima Haradin Bala nije bio u Lapušniku/Llapushnik u relevantnom vremenskom razdoblju, kao i dokaze po kojima on, usled lošeg zdravstvenog stanja, nije mogao da počini neka od dela o kojima su govorili svedoci, a za koja se tereti u Optužnici. Nakon što je pažljivo odmerilo težinu svih ovih dokaza, a iz razloga koji su navedeni u presudi, Pretresno veće je zaključilo da je Tužilaštvo dokazalo van razumne sumnje da optuženi Haradin Bala jeste stražar OVK, poznat po imenu Shala, koji je učestvovao u vođenju zarobljeničkog logora Lapušnik/Llapushnik i koji je sproveo preostale zarobljenike na planinu Beriša/Berishë 25. ili 26. jula 1998. godine. Stoga je Pretresno veće dalje razmatralo da li je dokazano da je optuženi Haradin Bala lično, ili na neki

drugi način, krivično odgovoran za neko od krivičnih dela za koja se tereti, a za koja je dokazano da su počinjena. Nakon što je odmerilo relevantne dokaze, Pretresno veće je zaključilo da Tužilaštvo: nije dokazalo da je Haradin Bala krivično odgovoran ni za jedno od tri ubistva zarobljenika u logoru (tačka 8); Ali Tužilaštvo je dokazalo da je Haradin Bala krivično odgovoran za okrutno postupanje (tačka 6) jer je lično zlostavljao tri zarobljenika i pomagao prilikom još jednog slučaja zlostavljanja jednog od te trojice zarobljenika i jer je imao ličnu ulogu u nametanju i održavanju nehumanih uslova zatočenja u zarobljeničkom logoru. Tužilaštvo je dokazalo je da je Haradin Bala pomagao u mučenju jednog zatvorenika (tačka 4); i nadalje, dokazalo je da je Haradin Bala, zajedno sa još jednim ili moguće dva stražara OVK, ubio devet zarobljenika iz zarobljeničkog logora na planini Beriša/Berishë 25. ili 26. jula 1998. godine (tačka 10). Mali je broj dokaza na osnovu kojih bi se moglo zaključiti da je optuženi Isak Musliu na bilo koji način bio povezan sa zarobljeničkim logorom. Pretresno veće je u presudi navelo i razmotrilo dokaze na koje se Tužilaštvo oslanjalo. Po mišljenju Pretresnog veća, iz predočenih dokaza ne sledi da je Isak Musliu na bilo koji način učestvovao u događajima za koje se tereti, niti u vođenju zarobljeničkog logora, niti da je po bilo kom drugom osnovu krivično odgovoran za bilo koje od krivičnih dela za koja se on tereti u Optužnici. Fatmire Limaj, molim vas ustanite.

(optuženi Limaj je ustao)

SUDIJA PARKER: Pretresno veće je zaključilo da niste krivi ni po jednoj od tačaka Optužnice. Pretresno veće nalaže da odmah budete pušteni na slobodu iz Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija, nakon što se obave sve potrebne radnje. Izvolite sedite.

(optuženi Limaj je seo)

SUDIJA PARKER: Haradine Bala, molim vas ustanite.

(optuženi Bala je ustao)

SUDIJA PARKER: Pretresno veće je zaključilo da ste krivi, na osnovu člana 7(1) Statuta, po sledećim tačkama Optužnice: Tačka 4: Mučenje, kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo po članu 3 Statuta, jer ste pomagali pri mučenju zarobljenika čije se ime navodi u dispozitivu presude; Tačka 6: Okrutno postupanje, kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo po članu 3 Statuta, jer ste lično zlostavljali tri zarobljenika i pomagali prilikom još jednog slučaja zlostavljanja jednog od tih zarobljenika, te zbog uloge koju ste lično odigrali u nametanju i održavanju nehumanih uslova zatočenja u zarobljeničkom logoru Lapušnik/Llapushnik. Tačka 10: Ubistvo, kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo po članu 3 Statuta, jer ste lično sudelovali u ubistvu devetorice zarobljenika, čija su imena navedena u dispozitivu presude, na planini Beriša/Berishë 25. ili 26. jula 1998. godine. Pretresno veće je zaključilo da niste krivi po preostalim tačkama Optužnice. Kad je reč o kazni, Pretresno veće je u presudi navelo brojne faktore koji su uzeti u obzir pri odmeravanju odgovarajuće kazne. Konkretno, Pretresno veće je uzelo u obzir praksu izricanja kazni u bivšoj Jugoslaviji, kao i kazne koje su izrečene na Međunarodnom sudu za krivična dela koja su na neki način slična onima za koja ste vi proglašeni krivim. Pretresno veće bi želelo da istakne da je zaključilo da ste u zarobljeničkom logoru bili u svojstvu stražara. Niste bili na komandnom položaju ili položaju vlasti. Konkretno, kad je reč o ubistvima na planini Beriša/Berishë, Pretresno veće je zaključilo da ste postupali kao vojnik koji

izvršava naređenja kada ste jedan broj zarobljenika pustili na slobodu, a devetoricu pogubili. Vi to niste učinili samoinicijativno ili po vlastitoj odluci. Premda to ne opravdava vaše postupke, to utiče na stepen njihove težine. Osuđeni ste na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 13 godina. U izdržavanje kazne će se uračunati svo vreme koje ste proveli u pritvoru. Ostaćete u pritvoru Međunarodnog suda sve dok se ne privede kraju organizovanje vašeg transfera u državu gde ćete izdržavati kaznu. Izvolite sedite.

(optuženi Bala je seo)

SUDIJA PARKER: Isak Musliu, molim vas ustanite.

(optuženi Musliu je ustao)

SUDIJA PARKER: Pretresno veće je zaključilo da niste krivi ni po jednoj od tačaka Optužnice. Pretresno veće nalaže da odmah budete pušteni na slobodu iz Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija, nakon što se obave sve potrebne radnje. Izvolite sedite.

(optuženi Musliu je seo)

SUDIJA PARKER: Ovim je suđenje završeno. Pretresno veće će se sada povući.

Izricanje presude je završeno u 15.43 h.

